

Lille Viggs äventyr på julafton. (Saga.)

Det var en klar och kall vinterafton, och skarsnön låg jämn och skinande över heden.

Nu var hon vacker att skåda, den vida slätten, i sin rena vita dräkt. Men annars var det just icke så. Ljung och klappersten, buskris och martallar var allt, varmed hon kunde fägna ögat, och mitt på henne låg en stuga, liten, gammal och grå, långt bort från alla andra människoboningar.

Vilket enformigt och fattigt liv det måste levas där inne – tänkte de resande som någon gång färdades där förbi, i fall de tänkte något alls.

Men stugan var dock icke att klandra. Hennes väggstockar, fastän hundraåriga och mossbelupna, hade frisk kärna och höllo som gamla vänner väl tillhoppa mot storm och regn. Den mörknade skorstenen reste sig fast och tvärsäker över taket, från vilket man, om sommaren, stående på marken kunde plocka huslökens rödgula blommor, i fall man höll bevaringsmålet. Och i en täppa vid gaveln växte icke blott potatis och grönsaker, utan desslikes vallmo, ringelblommor, pioner och rosor.

I den stugan bodde mor Gertrud och lille Vigg.

Men nu låg snö på taket, snö över täppan, snö över heden, så långt ögat kunde skönja, mor Gertrud hade tidigt om morgonen gått att göra uppköp hos lanthandlaren i byn och hade ännu icke återkommit, det led mot solnedgången, och lille Vigg var ensam hemma, ensam med sin bidan på fostermors hemkomst och med sitt hopp om ett vetebröd och ett grenljus, ty det var julafton.

Det var så tyst på heden. Under hela dagen hade icke en resande farit förbi, icke en bjällra hörts. Men Vigg var van vid ensamheten och hade ett modigt hjärta i sitt lilla bröst.

Han låg på knä på en stol med armbågarne stödda mot bordet och tittade ut genom fönstret. Det hade fyra rutor: de tre voro övervuxna med isblommor, men på den fjärde hade han andats, och där hade blommorna smultit bort.

Som sagt, han tittade ut genom fönstret och hade, som en förståndig gosse, sina tankar om vad han såg.

”Att julafton är någonting vackert, det kan man då tydligen se”, tänkte han bland annat. ”Aldrig förr, det vet jag, har skyarna varit så granna. De ha blivit pyntade för julen, kan jag tro.”

Solen gick just ned, och en härlig syn var det att skåda. Guld och silver, purpur och grönt glänste vid himlaranden. Till och med över hedens snö göt sig ett blekrött sken. Vigg såg och såg, tills guldets mattnat och alla färgerna förtonat sig i ett blekt och fruset blårött, och himlen börjat mörkna.

Det mörknade än mer inne i stugan. Vigg gick till den stora spiseln, där några falnande glöd ännu lyste i askan. Det var så tyst, att när träskorna, i vilka hans små fötter voro stuckna, klappade mot golvet, tyckte Vigg, att det skulle kunna höras över hela heden. Han satte sig nu vid spiseln, såg på glöden, undrade, om icke mor snart skulle komma hem, och undrade även, huru sparvarna kunde ha det på julafton. ”De ha det icke så varmt som jag, stackars sparvarne, och de ha intet vetebröd att vänta”. Vigg tyckte, att han hade det bättre än de, fast han ibland hade velat äga deras vingar för att flyga ut i världen.

Jag vet rätt icke, huru länge Vigg hade suttit så, då han plötsligt fick höra bjällerklang. Han skyndade till fönstret och tryckte nyfiket sin trubbiga barnnäsa mot rutan för att se vem det månde vara, ty icke kom mor Gertrud med bjällror, icke.

Och då fick han se något mycket underligt. Himlens alla ljus voro tända. De tindrade, strålade och gnistrade. Och långt borta rörde sig något svart på den vita snön. Det kom närmare, närmare, och starkare, starkare ljud bjällrorernas glada klang.

"Vem månde detta vara?" tänkte den förståndige Vigg; "han far ju icke den vanliga vägen, utan kommer tvärs över den vilda heden". Ty Vigg kände nog var vägen gick – han som om sommaren plockat så mycket blåbär och lingon där ute och sett sig så vida omkring, jag tror på väl tre hundra alnars avstånd åt alla håll från stugan.

"Hör hur det pinglar! Ack den som finge åka efter bjällror och köra själv. Hej, vad det skulle gå!" tänkte han därefter, men knappt hade han tänkt det till slut, förrän åkdonet hade stannat utanför stuguväggen.

Det var en släde, förspänd med fyra hästar, mindre än de minsta fölunger Vigg någonsin sett. De hade stannat, ty den som satt i släden höll hårt i tyglarne, men de tycktes icke vara roade av att få pusta ut, ty de fnyste och gnäggade och sparkade okynnt upp snön med sina hovar och svängde med huvudet, så att manarne flögo och bjällrorerna pinglade.

"Rapp och Snapp, hållen er stilla, säger jag!" ropade den körande; "lugna dig, Nätt! Håll dig i skinnet, Lätt!"

Och nu hoppade han ur släden och gick rakt fram till fönstret.

Maken till man hade Vigg aldrig sett. Men så hade han ju ej heller sett mycket folk. Den främmande var en liten liten karl, icke mycket större än Vigg och just lagom för så små hästar. Hans ansikte var fullt av rynkor, och han hade ett långt skägg, som liknade mossan på stugutaket. Han var från topp till tå klädd i skinn och hade stora bälgvantar på händerna. I ena mungipan satt en pipsnugga, och ur andra mungipan kom röken ringlande.

"Är någon hemma?" frågade han barskt.

"Jo, jo men", svarade Vigg.

"Det är så mörkt där inne. Varför har ni icke tänt julbrasa?"

"Det blir både julbrasa och julljus, om du lugnar dig", sa' Vigg. – "Det blir till och med grenljus, du ... ett ljus med tre grenar, och alla tre skola brinna på en gång, du ... bara mor kommer hem."

"Hå, hå ... mor Gertrud är icke hemkommen än, och du är ensam och får vara ensam en god timme till ... Ensam på den vida heden ... Är du icke rädd, du?"

"Svensk gosse", svarade Vigg. Det hade han lärt sig säga av mor Gertrud.

"Åhå, svensk gosse," upprepade gubben och gnuggade bälgvantarne, och hans ögon lyste, och han tog snuggan ur mun. – "Hör på, du lille kurre, vet du vem jag är?"

"Det vet jag icke", sa' Vigg, "men vet du vem jag är?"

"Tusan pojke, du är Vigg, det måtte jag väl veta, hedens stoltaste kämpe, den tappre hjälten, som nyss fått på sig sina första par byxor. Och jag är julvätten, du. Känner du julvätten?"

"Skulle jag icke det?" sa' Vigg. "Mor har talat om dig många gånger. Hå, att du är julvätten! Då är du en snäll gubbe."

"Tack för berömmet. Det är si och så med den saken. Hör du, Vigg, vill du följa med ut och åka?"

"Visst vill jag det. Men det får jag icke, ty om mor kommer hem och finner mig borta, huru skall det då gå?"

"Jag lovar, att du skall vara hemma före mor. Det blir blott en timmes rutsch. En karl står vid sitt ord och en gumma vid sin påse. Kom nu!"

Vigg lät icke fråga sig två gånger. Han sprang ut. Hu, vad där var kallt och vad lille Vigg var tunnklädd! Vadmalströjan var så snäv, och träskorna hade om igen nött håll på de av mor Gertrud så ofta stoppade strumphälarne. Men julvännen stängde dörren, tog Vigg på armen, bar honom till släden, svepte den tjocke slädfällen kring honom, satte sig bredvid, samlade tömmarne i handen, gav Vigg en varm rökpuff i näsan, så att han nös, och klatsch, nu bar det av. Rapp och Snapp, Nätt och Lätt flugo över snön i ljungande fart, och silverbjällrorna klungo över heden, som om alla himmelens klockor ringt.

"Får jag köra?", sa' Vigg.

"Därtill är du för kort i rocken", svarade vännen.

"Kanske det", medgav Vigg.

Snart hade de heden bakom sig, och Vigg såg med undran den mörka skogen, om vilken mor Gertrud talat, där träden stodo så höga, som om stjärnorna hängt i deras grenar. Mellan stammarna lyste här och där ljus ifrån människoboningar, och nu hejdade vännen sitt spann bakom en liten ladugård.

Mellan stenarne i ladugårdsfoten stack det fram ett huvud med två glittrande ögon, som fästes på vännen. Det var tomt-ormens huvud, som krökte sig till en artig hälsning. Julvännen lyfte till svar sin ludna mössa och frågade:

"Snok, Snok Ringelstjärt,
Vad är detta huset värt?"

Tomt-ormen svarade:

"Fliten bor
Här som gäst -
Tre kor
Och en häst."

"Det var icke mycket", sade julvännen, men det kan bli mer, då man och hustru bägge äro flitiga och ordentliga. De började för några år sedan med två tomma händer och ha sina gamla föräldrar att hjälpa. Nå, hur sköta de korna och hästen?"

Tomt-ormen svarade:

"Juvret stint och stävan full,
Pälle är vid bästa hull."

"Nå, vad tycker du om barnen i gården?" sporde den frågwise julvännen och drog en rök ur pipan.

Tomt-ormen svarade:

"Vacker flicka, hurtig pilt,
Pojkens kynne lite vilt,
Flickans lynne ljuvt och mild."

"Då skola de ha julklappar", sade vätten. "God natt nu, Snok Ringelstjärt. God julsömn!"

"Adjö, Rappe och du Snappe
Och du Nätte och du Lätte!
Adjö, adjö, käre vätte",

sade tomt-ormen och drog in huvudet.

Bakom sätet på släden var en stor kista. Henne öppnade nu vätten och framtog varjehanda saker, abcbok och två trähästar till pojken, fingerborg och psalmbok till flickan, klädningstyg, garnbunt, vävsked och skottspole till mor, plånbok och almanacka till far, var sitt par glasögon till farfar och farmor. Men dessutom tog han händerna fulla av något, som Vigg icke kunde se vad det var. "Det är välönskningar och välsignelser", sade vätten. Och så smög han med Vigg fram till stugan. Där inne sutto farfar och farmor, far och mor och barn vid den sprakande och flammande härden, och far läste högt ur bibeln om Jesusbarnet. Vätten lade tyst och omärkt sina julgåvor vid dörren och skyndade med Vigg tillbaka till släden, och så bar det åter av genom den mörka högtidliga skogen, tills de stannade invid en loge nära en bondgård.

Från logen hördes ett dovt, taktmässigt klapprande, liksom av slagor, men detta ljud nästan överröstades av en liten bäck, som sorlade, porlade, jollrade och pratade där i närheten med stenar och granrötter. Julvätten knackade på loggluggens lucka, genom vars springor ett svagt ljus skymtade, och luckan sprang opp. Vigg såg två lustiga fyrar med buskiga gubbe-ögonbryn och runda barnkinder, med röda toppmössor och gråa tröjor tröska, så att dammet rök, och i ett hörn av logen stod en lykta.

Julvätten nickade och sade:

"Tomte-, tomte-, tomtmän,
Trösken I på logen än?"

Tomtegubbarna svarade, medan de svängde sina slagor:

"Slagan klinga
Ticke-tack,
Proppad bingge,
Fyllig stack!"

"Men på julafton kunden I ge er ro", sade vätten.

Nissarne svarade:

"Säden strid,
Kakan rund,
Varje tid,
Varje stund,
Har guld i mund."

"Nå, hur ser det ut och hur går det till i husbondens stuga?" sporde vätten.
Nissarne svarade:

"Fromt och rent,
Fint och pent,

Karлакraftigt, kvinnolent,
Sällan för bittida, aldrig för sent."

"Men I minnens väl, var och när vi skola träffas?"

Nissarne nickade och svarade:

"Om en stund hos fjällets jätte,
Adjö, adjö, käre vätte!"

Men vätten öppnade slädkistan och tog händerna fulla av julgåvor och sprang upp till far, mor och barnen i gården. Jag hinner ej omtala allt vad de fingo, men far fick en soldatbössa, ty, sade vätten, sådane karlar som han skydda bäst sitt land mot fiendehand.

Och så bar det av från stuga till stuga, från gård till gård, och över allt hade vätten gåvor att ge. Men en gång mötte de i skogen en nisse, som såg butter ut. Vart går du? sade vätten.

"Nisse nöter nu sin sko,
För att söka annat bo",

svarade tomten.

"Varför det? Är det otrevligt på gamla stället?" sporde julvätten och rynkade sina mossiga ögonbryn. Nissen svarade:

"Far plär snaska
Ur en flaska.
Mor är en slaska;
Barnen ä' stygga
Och aldrig snygga".

"Men försök ändå att stanna där ett år till", bad julvätten. "Annars går all hemfrid bort med dig. Kanske blir det bättre, och då kan jag komma till er med gåvor nästa jul."

"Nå ja då, eftersom du ber mig", sade nissen och vände om.

Och nu bar det åter av. Hopp! ropade julvätten till sitt spann, och Vigg klappade händerna av fröjd. Aldrig hade han haft en så rolig afton. Om några ögonblick stannade släden framför en stor byggnad, där alla fönstren voro upplysta. Vigg hade aldrig förr sett ett så stort hus. "Här bor en herreman", sade vätten, "och här skola vankas många julpresenter".

"Vad är presenter?" frågade Vigg.

"Det är vad svenskt folk kallar gåvor", upplyste vätten, "men en del herrskapsfolk, synnerligast halvherrskap, ser du, talar icke svenska, utan rotvälkska".

Och nu öppnades kistan åter, och Vigg blev häpen över den grannlåt han såg: armband och pärlband, bröstnålar och spännen, siden och sammet. Det glittrade av guld, silver och ädelstenar. Han såg konstgjorda blommor och luktade på dem, men de hade ingen doft. Dessutom såg han underliga ting, som vätten kallade fiskredskap: det var chignoner och lösflåtor till fröknarne och en gyllene stjärna till herremannen att bära på bröstet. På stjärnan stod skrivet: "jag är en utmärkt medborgare". Vätten stoppade en fruktkärna i Viggs tröjficka. Då blev Vigg osynlig för andras ögon. Och så gingo de upp för den stora trappan, där betjänter stodo och gäspade, och så kommo de in i ett det grannaste rum, där nådig frun och fröknarne sutto och

gäspade, och där herremannen satt och läste i en huvudstadstidning om konungens rådgivares omätliga förtjänster, och även herremannen gäspade.

Vätten framlämnade gåvorna, som emottogs kallt, med undantag av stjärnan. Henne framräckte vätten till herremannen med följande tal:

"Hans Majestät, vår nådigste konung, som observerat edra stora meriter, har behagat soulagera er för edra soin'er om nationens prosperitet med denna ordenskraschan".

Vätten lade under detta tal, varav Vigg ej förstod ett ord, sitt ansikte i de löjligaste rynkor. Han förde handen till hjärtat och bugade ända till golvet.

Herremannen bugade djupt, även han, talade om konungens "grace" och sin egen ovärdighet. Därefter gick han in i närmaste rum, där han trodde, att ingen såg honom, och ställde sig framför spegeln och fäste stjärnan på sitt bröst och, ett tu tre, hoppade han upp och gjorde vad fröknarne skulle kallat ett battement och sade till sig själv: "nu har jag nått mitt levnadsmål; sådant får man, när man är ett snällt barn".

"Är han ett barn", frågade Vigg.

"Ja", svarade vätten.

Och så skyndade de ned till släden och åkte vidare till konungens slott, som var ännu mycket större än herremannens hus. "Här har jag blott några gåvor att ge till lille prinsen", sade julvätten, "och det skall gå i största hast, ty därefter skola vi fara till *min* kung, fjällkungen, och sen tillbaka till mor Gertrud på heden".

Än en gång öppnades kistan, och vad Vigg nu fick se överträffade allt annat. På en stor silverplåt stodo tusentals soldater till häst och fot. När man drog på en vev, skyldrade soldaterna och svängde än till höger, än till vänster, och hästarne stegrade sig och ryttarne högg med svärden. På en annan silverplåt, som föreställde havet, sågos skepp med kanoner, och när man drog på veven, sköto kanonerna mot en fästning, och fästningen med sina kanoner svarade. Men den tredje silverplåten var störst och märkvärdigast av alla. Där såg man längst till höger konungen på sin tron. Framför honom stodo hans rådgivare. Framför dem åter stodo några trumpetare, från vilkas trumpeter tidningsblad nedhängde. Närmast dem stod en kvarn, och på andra sidan kvarnen stodo oräkneliga människor, som alla arbetade: skomakare och skraddare, smeder, vävare och skördemän, och man såg deras hustrur och barn, och hustrurna dukade bord och barnen åto. Men när man drog på en vev, ropade konungen på tronen: "jag vill ha flera soldater, flera soldater", och han gav sina rådgivare en spark i ryggen, och de i sin ordning sparkade trumpetarne i ryggen, och dessa skreko då i sina trumpeter: "kejsaren i Månen vill anfälla oss", och när folket hörde det, sprungo skördemännen med sina kärvar, vävarne med sina vävar, smederna med sitt järn, skraddarna med sina kläder, skomakarne med sina skodon till kvarnen och kastade allt under kvarnstenarne, och desse, för att tala gammal god svenska, molo krigsmän av allt detta, och regemente efter regemente tågade fram ur kvarnen och skyldrade gevär för kungen, som nickade med nedlåtande nåd. Men han var ändå icke nöjd, utan ropade: "mer soldater!" och trumpetarne, sedan de fått en ny spark av de ånyo sparkade rådgivarne, skreko i sina trumpeter: "kejsaren i Månen bryter upp i spetsen för sin här!" och nu togo kvinnorna maten från bordet, ja ryckte brödet ur barnens mun och kastade i kvarnen, och då framtågade ännu ett regemente och skyldrade gevär för konungen.

Med dessa furstliga leksaker sprang julvännen upp till prinsen, men var straxt nere igen, ty han tyckte illa om hovlukten, sade han. Det lilla spannet var otåligt, fnyste och gnäggade, vännen stoppade sin pipa och kastade sig i släden, och man åkte åter in i en djup skog.

"Vart fara vi nu?" frågade Vigg.

"Till fjällkungen", sade vännen.

Vigg hade blivit mycket allvarsam och sade efter en stunds tystnad: "Är din kista tom nu?"

"Nästan", sade vännen.

"Alla andra ha fått julgåvor, men har du ingen till mig?" sporde Vigg.

"Jag har icke glömt dig heller; din julgåva ligger kvar på botten av kistan".

"Ack, visa mig henne!"

"Du kan väl vänta, tills du kommer hem till mor."

"Nej du, vänta, låt mig se henne nu", sade Vigg otåligt.

"Nå, se där då!" sade vännen, i det han vände sig i släden och drog fram ur kistan ett par tjocka ullgarnsstrumpor.

"Var det ingenting annat?" mumlade Vigg.

"Skulle de icke vara välkomna?" sade vännen; "du har ju hål på dina egna strumpor?"

"Dem kunde mor stoppat. Då du givit prinsen och de andra så granna och roliga saker, kunde du givit mig något sådant också", menade Vigg.

Vännen svarade icke ett ord, utan lade strumporna tillbaka i kistan, men han drog djupare rökar än förut ur pipan och såg allvarsam ut, han också.

Så fortsattes färden under tystnad. Det vill säga: Vigg teg och sköt ut sin lilla mun och avundades prinsen de granna julsakerna och var ond på ullgarnsstrumporna, och vännen teg och bolmade ur båda mungiporna. Men granarne susade, skogsbäckarne brusade, och snön knastrade under de fyra hästarnas hovar. Ett stycke innanför skogsbrynet sprang en lyktgubbe och lyste färden, fast det var fjäsk, ty stjärnorna och skarsnön gävo tillräckligt ljus.

Så kommo de till ett högt lodrätt berg. Där stego de ur släden, vännen gav först Rapp och Snapp, Nätt och Lätt var sin havrekaka och knackade sen på bergväggen, och hon öppnade sig. Vännen tog Vigg vid handen och gick in i den svarta rämnan, men de hade icke gått många steg, förrän Vigg blev rädd.

Ty där inne var rysligt. Där skulle rått den svartaste natt, om icke mörkret här och där skingrats av de ohyggliga glödande ögonen hos huggormar och giftpaddor, som slingrade och krälade över allt på klippornas fuktiga utsprång.

"Jag vill hem till mor", skrek Vigg.

"Svensk gosse", sade vännen gäckande.

Då teg Vigg.

"Vad säger du om den där paddan?" sporde vännen, sedan de gått ännu ett stycke, och han pekade på ett grönt odjur, som satt på en sten och spände sina runda gulglimmande ögon i gossen.

"Hon är otäck", sa' Vigg.

"Henne har du skaffat dit", sade vännen. "Ser du, hur uppblåst och stinn hon är? Det är av oförnöjsamhet och avund."

"Har jag skaffat dit henne, säger du?"

”Ja visst. Du avundades prinsen hans gåvor och föraktade den skänk jag av vänligt hjärta ville ge dig. För varje ond tanke, som föds i någon av de i denna nejd boende människornas själar, kommer en padda eller en huggorm hit in i rämnan.”

”Det var styggt”, sa’ Vigg, och nu skämdes han.

De gingo vidare i många kroker och kommo allt djupare in i berget. Småningom började det ljusna, och när de svängt om ett hörn, såg Vigg med häpnad en stor glänsande sal.

Väggarna voro av bergkristall och längs de tre av dem stodo små grinande dvärgar och höllo facklor, vilkas sken bröt sig i regnbågens färger mot kristallerna. Vid fjärde väggen satt den jättehöge bergkonungen på sin guldtron. Han var klädd i en mantel av asbest, översållad med ädelstenar, men såg sorgsen ut. På en lägre tron vid hans sida satt hans dotter, klädd i silverskir, och hon var än mer sorgbunden, ja hon tycktes nästan döende. Mycket blek och innerligt vacker var hon.

Mitt i salen hängde en ofantlig våg, och däromkring stodo bergtussar, som lade något än i den ena vågskålen, än i den andra.

Och framför konungens tron stod en oräknelig skara av tomtebissar från alla gårdar och stugor på flera mils omkrets och omtalade allt vad de människor, i vilkas hus de höllo till, hade tänkt, sagt och gjort under årets lopp. Och för varje god tanke och varje god handling de omtalade, lade bergtussarne gyllene vikter i den ena vågskålen, och för varje ond tanke eller ond handling, som omtalades, lade de en huggorm eller padda i den andra.

”Vet du, Vigg”, viskade julvännen, ”saken är den, att prinsessan är sjuk. Hon skall dö, om hon icke kommer snart ur berget, ty hon längtar att andas himmelens luft och se solens och stjärnornas guld, och hon har ett löfte, att om hon får se himmelen, kan hon ock få se änglarna och vinna evig sällhet. Hon trånar och längtar, men ut ur berget kommer hon dock icke förr än den julafton, då det godas vågskål sjunkit till golvet och det ondas stigit till taket, men nu ser du, att skålarne stå så tämligen jämnt.”

Knappt hade julvännen sagt detta, förr än även han framkallades att avlägga räkenskap. Han hade icke litet att omtala, och det var gott nästan alltsammans, ty hans erfarenhet sträckte sig blott till juldagarne, och på den dag, då minnet firas av det fattiga barns födelse, som genom godhet och oskuld blivit alla tiders konung, pläga ju människorna vara vänligare mot varandra än annars.

Och tussarne lade allt flera gyllene vikter på vågen, ju längre vännen skred i sin redogörelse, och det godas vågskål blev märkbart tyngre.

Men Vigg stod som på nålar, ty han var rädd, att hans namn skulle nämnas, och han spratt till och blev röd och blek, när vännen slutligen uttalade hans korta tvära namn. Vad vännen sade om Vigg och ullstrumporna, det vill jag för hans skull inte upprepa, men kan ej förtiga, att en av tussarne lade i det ondas vågskål den stora gröna padda, som Vigg förut sett i rämnan, och hon vägde mycket. Och allas ögon, utan den snälle vättens, som tittade åt annat håll, riktades på lille Vigg, konungens, prinsessans, tussarnes, dvärgarnes, tomtegubbarnes, och allas ögon voro antingen så stränga eller så sorgsna, men i synnerhet prinsessans voro så milda och lidande, att lille Vigg förde bägge händerna till ansiktet och icke kunde se upp.

Men julvännen fortsatte sin berättelse och omtalade nu, hur den fattiga mor Gertrud på heden tagit upp en fader- och moderlöse lille Vigg, hur hon flätade

mattor och band kvastar och sålde till lanthandlaren i byn, för att skaffa födan åt honom, hur hon sydde och lagade hans kläder, hur hon arbetade med lust och kärlek och bar försakelser för hans skull, hur hon gladdes åt hans friska lynne och modiga hjärta och blomstrande kinder och trofasta ögon, och gärna förlät hans pojkstreck – hur hon bad till Gud för honom varje kväll, innan hon somnade, och hur hon i dag på morgonen i den smällkalla vintern gått långt bort till byn, endast för att kunna glädja honom på aftonen med grenljus och annat smått.

Och medan vännen talade, lade tussarne tunga vikter på det godas vågskål, och den fula gröna paddan hoppade ner och försvann i rämnan, och den vackra prinsessans ögon fuktades, och lille Vigg snyftade högt, och hans tårar flöto ymnigt.

Ja, han grät så att han vaknade, och då var bergakungens sal och allt vad däruti fanns försvunnet, och han låg i sängen uti kojans på heden, och den klaraste julbrasa sprakade på härden, och över honom lutade sig mor Gertrud, som sade: "stackars lille Vigg, som fått vara så länge ensam här i mörkret. Men jag kunde icke komma förr, ty vägen är lång. Men nu har jag grenljus och vetebröd med mig, och även en kaka, som du skall ge sparvarne i morgon."

"Och se här", tillade mor Gertrud, "här har du ett par ullstrumpor", som jag stickat åt dig i julgåva, ty det är just vad du behöver, lille slitvarg. Och här har du ett par läderskor, som jag köpt hos lanthandlaren, för att du skall slippa att traska i träskor under julhelgen."

Vigg hade länge önskat sig ett par läderskor, och nu skådade han dem på alla sidor med glada ögon. Men ullgarnsstrumporna synade han ännu uppmärksammare, så att mor Gertrud undrade, om han ville upptäcka någon oriktig maska i dem. "Ja, sådana voro de, som vännen hade i kistan", tänkte han för sig själv. Därefter slog han sina armar kring mor Gertruds hals och sade: "tack, mor, för strumporna och för skorna ... och så för strumporna!"

Nu sattes grytan på spisel, en vit duk breddes över bordet, och grenljustet tändes. Vigg dansade omkring i den nya strumporna och skorna. Emellanåt stannade han vid fönstret och såg fundersamt ut åt heden och visste ej rätt vad han skulle tro om den färd han gjort. Men julvännen är snäll, och mor Gertrud snäll, det visste han, och julafton en härlig afton, det kände han.

Där ute strålade himmelens tusen stjärnor ned på den tysta vita heden. Och inne i mor Gertruds koja var spiselvärme, hjärtevärme och glädje.

[Den första versionen av sagan, publicerad i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning 23.12.1871. Jag har uppdaterat stavningen men behållit grammatiken, inklusive verbens pluralformer.]